

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise, naročnino in oznanila prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1881.

Tečaj XXI.

Iskrice.

Srčnost in zaupanje.

Prava nebeška hči je resnična krščanska srčnost; ona človeku pomaga največje težave, nadloge in grenke britkosti modro prenašati; ona ne dopušča, da bi človeku razžaljenje od strani njegovega bližnjega srce razburilo, ga razkačilo ter v jezo in togoto spravilo, nego dozdeva se mu tako razžaljenje kot mali dim, ki ga na poti sreča, a zopet prec zgine in se zgubi.

Ako si v resnici srčan, ne bode ti težavno pomagati si v zadregah, trpljenji, nevarnostih in nadlogah in preskerbeti samemu sebi brez drugih dobrega sveta; kdor sam sebi dobre svete povsod in vselej vé in zna dajati, gotovo najboljšo izhaja in nobena zadrega ga v obup ne pripravi.

Kako nesrečen je vsakdo, kdor v božjo previdnost nikakoršnega zaupanja več nima! Pravo krščansko zaupanje je začetek in podlaga vsej sreči; ono je za Adamovega trpina pravi angelj varuh, ki ga spremlja po dnevu in po noči, v bolečinah in težavah, ga kot skrbna mati svoje ljubeznjivo dete milo in sladko tolaži ter mu pripravlja slednji dan po storjenem delu mirni in okrepčevalni počitek in oddih.

Zaupanje, če tudi se človeku vselej ne spolni, ga vendar vselej vodi po poti kreposti in čednosti do njegovega pravega cilja — do nadzemeljske sreče — če ima tudi v Bogu svoj začetek in izvir.

Zaupanje tvoje pa vrednost in veljavo pravo zgubi, če več drugim ljudem in samemu sebi, nego Bogu, zaupaš.

Hudi udarec za-te je, če se ti tvoje zaupanje ne vresniči, a še veliko britkeje in tužneje je pa, ako te zavoljo spodletelega zaupanja

tvoj bližnji zaničuje in draži; kadar česa važnega pričakuješ in prejeti upaš, ne obešaj tega na veliki zvon javnosti, nego lepo mirno in tiho sam za-se kot skrivnost ohrani, in če se ti potem ne spolni tvoja želja, vedel boš za-to le sam, a drugim je prilika — posmehovati se tebi — odtegnjena.

Ne upaj in ne zahtevaj od osode tvoje nikdar preveč; kdor tukaj pravo mero prekorači, njemu se upanje nikdar in nikoli popolnoma po njegovi želji ne more spolniti.

Pravo zaupanje na Boga in v prihodnost je milo-zelena oljkina vejica, katera ti v vseh zadregah oznanuje in vtrjuje nebeški mir tvojega duhá, te varuje obupa in malosrčnosti; daje ti potrebni pogum za neizogibni bor proti osodnim neprilikam in te vodi v boljši in ugodnejši položaj tvojih socialnih razmer.

Zaupanje in prava kerščanska srčnost sta dve oklepnici na viharnem morji tvojega osodnega življenja, proti katerima, ako si stanoviten in v njih vtrjen, vsi valovi nesreč in nezgod, naj se tudi še tako srdito vanje zaletavajo, nič ne opravijo, nego se počasi popolnoma razbijejo in razpršé, ter se tebi po prestanih nezgodah zopet milo solnce prave sreče in vsestranske zadovoljnosti prikaže, katero ti v posledici še lepše in prijaznejše sijé, nego ti je popred (pred prestano skušnjo) sijalo.

Pomisli, kako čudno, grenko in zoperno ter neznosno bilo bi tvoje življenje, ako ti pravega kerščanskega zaupanja in neopogljive srčnosti manjka! Ti bi bil brez teh dveh božjih hčerk podoben šibkemu trstu, na samem stoječemu, katerega vsaki, tudi najmanjši vetrič poljubno na vse strani maje in suče, a vsak veči vetrič more ga zlomiti in v vodi potopiti, da o njem niti duha, niti sluha več ni, ter nastane zanj večni razpad brez vsega daljnega spomina. Taka posledica je tudi vsakemu malosrčnežu in nezaupnežu preje ali sleje v — sramotni delež.

Pravo zaupanje v božjo previdnost je trdna skala, na kateri je sèzidana krepka terdnjava cele osode človeškega življenja; ako se ti ta skala razruši, uničeno je potem tudi tvoje pravo življenje toliko, ko popolnoma Vadimo se toraj v pravem zaupanju!

M. R.

I.

France Svetličič.

Vže l. 1847 je pisal dr. J. Bleiweis gospodu Svetličiču po nemški hvalo za poslane pesmice, češ, so mi jako vgodne, gladko tekó, brez izpahovanja glasnikov ali zlogov, kar vsaki pesmi jemlje lepoto in je večkrat znamenje prevelike hitrosti; Vi ste res pesnik, in nedvomno pridobite si občno priznavanje itd. — L. 1852 pa mu je pisal slovenski: „Visoko častiti Gospod! Stokrat sim že mislil Vam dopisati in Vas prositi,

da bi mi za Novice včasih kakošno pesmico poslati blagovolili; to prošnjo pa sedaj toliko bolj ponovim, ker bojo letos dvakrat izhajoče Novice lože tudi z lepoznanstvom se pečale. Jeli pa veste, za kaj Vas za to nadležjem? Zato — ker imajo Vaše pesmi tako ceno in so tako čislane od bravcov, da Vas zamoremo zavolj pesniškiga zapopadka in vnanje oblike Vaših pesem v prvo versto slovenskih pesnikov staviti. Tako gladko Vam teče beseda brez vse sile, brez vsiga napenjanja, da malokterimu tako . . . Ponavljajoč prošnjo se Vam lepo priporočim in vedno sim Vam verni prijatelj Dr. J. Bleiweis“. —

Novice l. 1852 prinesó res vže v l. 3 z navadnim znakom — č Fr. Svetličičevo pesmico „Minljivost“ (Ko spred pene pena zgine — Ura uri se ugane . .), ponatisnjeno v Cvetn. slov. slovesn. str. 34; l. 14 „Tolažba po zimi“ (Kaj umira ti veselje? — Kaj te v žalost mi topi? . .), v Cvetn. II. str. 95, in l. 20 sonet „Življenje“ (Stojé pri morji gledal sim valove, — Ki težko ladjo kakor list so gnali . .).

L. 1853 imajo Novice njegovih pesmic spet troje, in sicer v l. 48 „O pomladi“ (Minul je zmerzovanja čas, — Topleji solnce greje nas . .); l. 53 zabavljica „Oném“ (Kmet vseje na njivo zarano pšenico, — Vsejana požene. Bom polnil mošnjico . .), in l. 64 naslednji sonet:

Mladenčem.

Kdor nekaj časa v zlato solnce gleda,
Ko misli se za mračne gore skriti
In za gorami v morje utopiti,
V katero gré iskat ga zvezdic čeda;

Izvé, da se navzamejo pogleda
Oči njegove tak, da razločiti
Ne more, kar pozneje će dobiti,
Ker nekaka tema mu vse zaseda:

Tak tudi oslepi, kdor ogleduje
Deklet nedolžnih, bistrookih lica,
Enake njej, ki je cvetlic kraljica;

Ne na očéh, nad kterimi ne čuje,
Ampak na pameti, ki jo premaga
Ogled, da otemni nje luč predraga.

V Novicah 1855 brati ste s celim podpisom Fr. Svetličič l. 7 „Ob vojski“ in l. 68 „Mornár“, sonet, v katerem spet lepo opéva svoje po nasprotni sapi razburjeno življenje. Krasna je vzlasti prva in vzvišena:

Ob vojski.

Stvarnik zemlje in nebes, vojsknih trum Gospod! ti čuješ
Nad kardeli solnc bleščečih ino nad kresničico;
Ti, pred kterim hribi se tresejo, ak se huduješ,
Ne zaverzi naših prošenj, v Tebe, Oče! kličemo.

Glej! kervi so site tla, žitne polja so pustote,
Terdne mesta so posute, kamor vojska gane se,
In za njo gredé mori glad in kuga, da samote
So vasi in tergi, v kterih pred ljudi se terlo je.

Hiti toraj nas otet, in z močjo desnice Svoje
 Ukrotit prederzne sile, ki po bojih hrepené.
 Daj nam zopet ljubi mir, in v zavetji brambe Tvoje
 Te hvalili bomo vsak dah, dokler bije v nas sercé!

Leta 1857 nahaja se v njih l. 11 prilična „Čudno jezero“ (V deželi daljni, kjer izhaja — Rumeno solnce zad gore . .), ponatisnjena v Cvetn. slov. slovesn. str. 104 — 5, in l. 65 enaka „Zgubljena zvezda“ (Otrok z nočjó sem hodil v travo — Sedet in gledat na zvezdé..). — To leto je zložil tudi prelepo „Valentinu Vodniku v spomin“ (Gledal je mladeneč verno z polja revnega v goré..), natisnjeno l. 1859 v Vodnikovem Spomeniku (Vodnik-Album) str. 218, v živo in na lahko, prav po Prešernovo, da tudi po tej spomenici bo živel v vek iz veka, — domovine naše kras, — Mojster pevcov, dokler koli stal Slovenski bo Parnas.

Kakor nekđaj Bleiweis za Novice, tako je l. 1859 blagi Janežič priserčno vabil Svetličiča, naj se oglasi kterikrat v Glasniku, češ, pesmice Vaše so lepe, krasne, veličastne, ali pa dajte zbirko lepih svojih pesmi priobčiti v Cvetji. — „V imenu mnogih Slovencev prosim, pisal mu je l. 1860, da bi se Vaša Modrica v novem letu prav obilno oglašala, ker je tako radi poslušamo. Vsaka cvetica iz Vaše roke bo Glasniku mila in draga, in tudi njegovim bravcem serčno zaželená“.

Oglasil se je Svetličič res koj nato v „Slov. Glasniku“ l. 1860 zv. V. št. 4. s krepko pesmico „Na planini“ (Kadar zarja zvezdic čedo — Vžene v staje za goró . .); l. 1861 zv. VII, št. 1. v sonetu „Pot skozi življenje“, gl. Cvetnik I. str. 174; št. 3. spet v sonetu „Pesnik“; št. 9 „Slovencom“, gl. Cvetn. slov. slovesn. str. 84. 85; št. 11 v povestni „Turški križ“, gl. Cvetn. slov. slovesn. str. 36. 37. — Kaže naj se iz te dobe:

Pesnik.

Čemú si pesnik? vpije buč nevkretnih
 Na glas, da je prav hripavo, število;
 Kedaj je petje rušo uplodilo,
 Al razvedrilo glave neumetnih?

Kedaj li je soglasje strun prijetnih
 Sovražniku v deželo ubranilo?
 Kedaj sosede jezne pomirilo,
 Al pa končalo gizdo žensk prevzetnih?

Potihnite al vpijte vedno huje,
 Za vpitje vaše pesnik se ne zmeni,
 Ter svoj pot nove pesmi izmišljuje.

Al jih neotesancov truma ceni,
 Al ne, po tem nikdar ne oprahuje,
 Če tudi vsa se jeze nad njim peni.

Poučevanje v naravoslovji.

(Konec.)

Osemnajsti dan.

Ako postavimo plitvo posodo z vodó na okno, je posoda drugi dan prazna; ali je mar posoda vodó popila? — *Kam je neki voda zginila?* — (Izhlapela je; v soparo se je spremenila.) *Kaj nas zopet ta prikazen uči?* — (Da se voda tudi pri zelo majhni toploti v soparo spreminja.) Sopare se tedaj ne narejajo le pri stopinji vrelina, ampak pri vsaki stopinji, če tudi v različni meri. Kadar se voda počasi v soparo spreminja, zovemo hlapenje. — Izgledi: Rosa zgine kmalo po solnčnem vzhodu; mokro perilo in drugo se posuši; voda deževnica na cesti zgine i. t. d. Kateri letni čas največ vode izhlapi? — (Po leti.) Zakaj neki? — (Zato, ker je zrak ta letni čas naj bolj suh in topel.) Zapomnite: Kolikor je topleje, in kolikor je zrak bolj suh, toliko hitreje se hlapenje verši. Kakor smo že slišali, odvzame se okolici toplota, vsled vzdigovanja in napravljénja sopar, ali se to tudi godi pri hlapenju? — Po dežju je po leti hladneje; zakaj neki? — (Voda si prizadeva izhlapiti, vsled tega se toplota veže, to pa okolici toploto odvzame in tako postane hladneje.) Kadar je nam bilo vroče, in smo se potili, nas na to nekako mrzi; od česa bi to prišlo? — Po leti na ta način pivo hladno shranujejo, da posodo z mokrimi koci pokrivajo, i. t. d. — Pri vnetju vratú, pokladamo nanj mokre obveze, i. t. d. Kaj se tedaj naredi z vsakerni izhlapovanjem? — (Mráz.) A vodene pare ne vidimo, kam je tedaj zginila? — (V zrak.) Sedaj pa hočemo pogledati, je li dobimo zopet ondi. Iz česa je vodeni hlap? — (Iz vode in toplote.) Kaj se bode zgodilo z hlapom ali soparo, ako jej toplote odtegnemo? — (Spremenila se bode zopet v vodo.) — Ako prinesemo merzlo kupico ali kako drugo merzlo posodo v toplo sobo, kaj se pokaže na njej? — (Rosa.) — Kaj pa je to? — (Vodena sopara, katera je v bližini merzle posode, se je ohladila, ter se pokazala zopet v podobi vodenih mehurčkov. — Tudi na oknih zapazimo dostikrat kaj tacega, posebno pa takrat, kadar je zunaj merzlo v sobi pa toplo. Kakošna postanejo takrat okna? — (Potna.) Od kod pride neki mokrota ali pôť na okna? — Povej, kako bi se to godilo? — Ali se okna vedno poté? — Kteri letni čas se navadno ne poté? — (Po leti.) Ali se poté tudi gorke in tople reči? — Zakaj ne? — Merzle dneve vidimo iz ust svojo sapo, zakaj to? — (Topli zrak ali sapa pride na merzlo, in zato se spremeni v vodene mehurčke.) Zaradi neprenehane in vednega izhlapovanja morja in rek, mokre zemlje in vsih rastlin, nabere se obilno vodene pare ter se po zraku razširja, a mi je ne vidimo; ako se pa te po zraku plava-joče sopare ohladé, potem jih pa vidimo, ter jim pravimo megla. V mali

podobi vidimo mi narejenje megle nad vsako posodo z vrelo vodó. — Kateri letni čas vidimo pa v naravi naj več megle vstajati? — (Spomladi in jeseni, mesca februarija in marcija, oktobra in novembra.) Razloži, kako bi se to godilo?

Devetnajsti dan.

Ako se pa vodene sopare visoko v zrak vzdigujejo, kjer pridejo potem do merzlih zrakovih plast, ohladé se in zgosté, mi pa potem, jih videti visoko nad nami v zraku, imenujemo oblake. — Kaj zovemo tedaj oblake? — (Megle v visoki zrakovi plasti.) — Oblaki se po razni versti imenujejo: mrenasti oblaki; kopasti ali gromadni oblaki; plastasti ali nasadasti oblaki; deževni ali mokri oblaki i. t. d. Katere oblake zovemo mrenaste, kopaste, nasadaste in deževne ali mokre oblake? — Oblaki, dospevši v tople zrakove, morejo se zopet razperšiti; dospevši pa v merzleje zrakove plasti, se pa megleni mehurčki spoprimejo drug drugega, in ako postanejo le pretežki, padajo na zemljo v podobi deževnih kapljic. Kako podobo imajo deževne kapljice? — V kaki podobi pride voda na zemljo, ako jo zlivamo iz velike višave? — Deževne kapljice padajo malokrat v navpični nameri, ampak večidel bolj v poševni nameri na zemljo; kaj bi bilo temu vzrok? — Tudi dež ima razna imena, n. pr. peršavica, ploha, deževje i. t. d. — Kadar se pa deževne kapljice spremené v led, takrat pa jim pravimo toča. — Tudi toča je razne velikosti, naj manjšim zernjam pravimo sodra. — Škoda, ki jo toča napravlja. — Kadar pa zmerznejo megleni mehurčki, ter se jih več skupaj sprime, in tako lepo belo capico naredé, navadno 6 voglato zvezdico, ter to na zemljo pada, takrat pravimo, da gre sneg. — Korist snega.

Kaj zovemo tedaj oblak? — Katere verste oblakov navadno razločujemo? — Kako se naredi dež? — Katere verste dežja poznate? — Kako in kedaj se naredi toča? — Kdaj pravimo toči „sodra“? — Kako se pa naredi sneg?

Naštejte ali narisajte obširneje in temeljiteje popolni obtok ali krogotok, katerega nareja voda v naravi!

Dvajseti dan.

Kaj se zgodi z merzlo kupico, ako jo v zakurjeno sobo prinesemo? — (Ona postane rosnata.) Razložite, kako se to zgodi! — Glejte, kakor se naredi rosa na kupici, tako se naredi navadno zunaj rosa na rastlinah! — Ali pade mar rosa z neba? — Kdo bi si upal, razložiti narejenje rose v naravi? — (Vse stvari na zemljini poveršini pošiljajo toplotne žarke ali zrakove v merzli podnebni prostor, zaradi tega se ohladé, vodna sopara na njih pa se zgosti v kapljice.) Ali se vsa telesa enako ohlajajo? — Kaj je nasledek tega? — (To je nasledek tega, da so nekatera bolj kakor druga rosnata.) Naštejte in imenujte nekatere reči, katere se močno

ohlajajo! (Trava, peresa, slama, volna, listje i. dr.) Imenujte take, katere se manj ohlajajo, in zaradi tega pa tudi manj rosna postanejo! — (Pesek, kamenje, rudnine i. dr.) — Ali pada vsako noč ali jutro rosa? — Kedaj ni rose? — (Kedar je oblačno ali je veter.) Kako bi si moglo to raztolmačiti? — (Oblaki varujejo zemljo prevelikega ohlajenja.) — In kako se godi ob veternem vremenu? — (Ob veternem vremenu pa pride topleji zrak s stvarmi v dotiko, ter topleji zrak gre naprej mimo njih, ne da bi se mogla rosa narediti.) — Tudi ni rose pod vejami velikih dreves, in ravno ta prikazen je bila povod napačnemu in krivemu mnenju, katero je posebno v prejšnji dobi prevladalo, to namreč, da tudi rosa pada z neba, kakor dež.

Spomladi in jeseni se dostikrat zgodi, da rosa zmerzne, in takrat jej pravimo slana. Kako se tedaj naredi slana? — Škoda slane na rastlinstvu.

Opazovanja vremena: Prihodnji dež naznanja, kedar se kamen (apneni) potí, kedar se megla zgodaj vzdigne in dim noče iti kviško; padanje megle, obilna rosa po leti, kaže na lepo vreme; kdo zna to razložiti? — Hijgroskopični prikazki po okoliščinah.

Eden in dvajseti dan.

I. Skupno povzetje in ponavljanje. Vzbuditelji toplote: 1. Dergnjenje; 2. stiskovanje; 3. kemični način, — samovžiganje, naredbe varnosti; — 4. solnčni žarki in 5. elektrika.

II. Razširjanje toplote. Voditelji. Izžarivanje.

III. Učinki toplote: a) Toplota reči razteguje, bodi si terdne ali tekoče, kakor tudi hlapljive. Izjema pri vodi. — Toplomer. — b) Ona prevzroči tudi pretakanja zraka. Vetrovi. Kurjenje s zrakom. Prava naprava lamp, peči in dimnikov. Kurjenje z vodo. c) Ona spreminja terda telesa v tekoča. Topljenje. Narejanje mraza. d) Ona spreminja tekoča telesa v soparo: 1. Izhlapienje. Raba sopare: a) Parostroji. b) Kurjenje. c) Kuhanje. d) Sušenje. e) Destilovanje. 2. Izhlapovanje. Prikazki v zraku: Megla, oblak, dež, toča, sodra, sneg, rosa in slana.

Iz teh premišljanj smo spoznali, kako imenitna in važna je toplota v naravi in koliko se jej imamo mi zahvaliti. Ne bi mogli obstati brez nje ne ljudje, ne živali in ne rastline. — Čemu bi pa nam tudi bile vse rudnine in kovine, ako bi jih ne mogli čistiti, topiti in izdelovati! — S čim bi si mi kuhali jedila in marsičesa družega napravljali, ako bi ne bilo toplote? — S čim in kako bi si mi naše sobe po zimi grelí, in s čim razsvitljevali temne prostore! Ako bi bilo tudi naše telo tako vstvarjeno, da bi lahko živeli in ostali brez toplote, vendar bi bili mi, brez ognja in svitlobe na tej zemlji, enaki onim nesrečnežem, kateri so na zapuščenem otoku revni in zapuščeni, kamor so se bili rešili, ker se jim je bila barka razbila!

Sokrat, pedagog.

(Konec.)

Zanimivo je tudi, kar Sokrat terdi, da krepost izvira iz vednosti. Kreposti se je le treba priučiti; kajti kdor spozna, kar je prav in dobro, tudi gotovo tako ravna. Hudobni, slabi so pri njem le tisti, ki ne vedó, kar je prav, tedaj le nevedni. Vkljub svojemu načelu: Spoznavaj samega sebe, ta gerški modrijan ni poznal človeške narave, sicer bi si ne bil upal, terditi kaj tacega. Preudarimo le zgodovino človeštva, poglejmo le vsakdanje dejanje in nehanje, poglejmo le v lastno serce, pa bomo videli, kako zelo se je Sokrat v tem motil. Da, da! ko bi krepost izhajala le iz vednosti, kako lahko bi potem otroke vzgojevali. Ne bilo bi drugega treba, nego le hvaliti in priporočevati krepost, povzdigovati nje lepoto in vzvišenost in to pokazati v zgledih, bodi si iz zgodovine ali v lastnih izgledih, in otroci bi bili krepostni. A kaj vse to pomaga, ker v dejanji ni tako. Veliki apostol poganov je človeško naravo bolj poznal, ko je govoril od človeka, ki dobro pozna in hvali, a slabo dela, ko je govoril od postave mesa, ki duhu ukljubuje „*Video, proboque meliora, deteriora sequor*“. Taisto nam tudi oznanujejo pridigarji, ako pravijo: ne glejte me, marveč poslušajte me. Malokdo naravnost otroke v slabo napeljuje, velikoveč je takih, ki otroke dobro in lepo učé, a njih beseda gre pri ušesu notri, pri ušesu ven, besede ne podpirajo z izgledi. — Žali Bog, da je dan danes veliko takih, ki Sokratu v tem priterjujejo. Svet misli, dosta je, da se otrok mnogo nauči, potem bode pa uže pošten človek; „pri odgoji in pouku ni treba kerščanstva, drugi predmeti ga nadomestujejo“. Vsakdo izobražen pozna ceno vednosti, ako so združene s poukom v kerščanski veri; a veronauk mora biti na prvem mestu, ker tukaj je prilika, da se volja in serce k dobremu naklone; volja na dobro obrnjena in naklonjena najde v kerščanski veri tolažbe in pomoči. Naš vek nas prav živo v tem prepriča; ne modroslovje, ne vera zgol iz pameti, ne kaka vodena nprav, ne vednost, niti umetnost ne more pri množini nadomestiti vere. „Verh tega je pa spoznanje dobrega, naj je še tako živo, pri večini, posebno pa v južnih krajih, preslabo, da bi krotilo strasti, pripomoči mora tudi domišljija, strah in upanje, da se nasproti strasti postavi strast, in druga drugo berzda“. (Schlosser obč. povest.)

Najbolj se je Sokrat prizadeval, izobraziti značaj, in očita se mu da je zanemarjal izobraženje telesa. Na prvo mesto ni stavil telesnih vaj, a sam za se je vadil do pozne starosti v gimnastiki in v borenji, in pri tem se je tako vterdil, da je lahko prenašal lakoto in žejo, vročino in mraz. O koristi telesnih vaj pravi nekje: Kdor telo vadi, je zdrav in terden, in marsikdo je uže s tem otel si življenje v nevarnostih, ustregel

prijateljem, koristil domovini, pridobil si slave in časti ter veselega življenja. Telo se more vsemu, kar ljudje uganjajo, dobro priučiti in privaditi. Nasledek telesnega zanemarjenja je večkrat pozabljivost, boječnost, slaba volja i. dr.

Godba je bila Sokratu tako važno izobrazilo, da se je še v pozni starosti pri Konos-u učil na liro brenkati, in se pri Lampon-u učil citre ubirati, ker je mislil: bolje učiti se godbe kot ničesa.

V matematiki in prirodoznanstvu je težil bolj na sposobljenje za praktično življenje, nego na vednostni razgled. Grajal je, ako se je merstvo višej tiralo od zmožnosti, da se kos zemlje pravilno zmeri. Preiskave o daljavi in gibanji zvezd so mu bile brez prida, ker stanejo veliko časa in odvrtačujejo od marsikaj koristnega. Sploh pa navadno natvorno modroslovje obrača pogled človekov na vzdol a ne na vzgor, ne na božanstveno, marveč na čutno, in o posameznem se pozabi na celoto.

Poglejmo še metodo Sokratovo. Imela je dvojno stran, negativno in pozitivno. Perva se imenuje Sokratova ironija. Sokrat se je pri svojih pogovorih z učenci delal nevednega nasproti njim in je pustil, da so ga poučevali. Pouk je sprejel kot na videz resničen, a prašal je dalje in dalje in iz posledic, ki so se razvijale, napeljal je zapeljanega učenca dotle, da je spoznal svojo zmoto. Prašajmo se sedaj, kako vrednost ima ta metoda za naše ljudske šole. Naslanja se prav za prav na samolastno izpoznanje in izkušnjo. Sicer je to naj boljši šola. Ko bi pa to načelo hoteli dejansko rabiti, kakor to n. pr. zahteva: Baco Verulamski, John Loke, posebno pa Rousseau, pa vendar to ne gré. Le-ta je namreč dovolil, da je njegov Emil počel vse, kar mu je na misel prišlo, ako je bil pri tem tudi na škodi, nič ne dé, „nesreča ga bode zmodrila“. Ko bi to hoteli izpeljati po naših šolah, tratile, da, zgubili bi mnogo šolskega časa s svarjenjem. Sicer se včasih primeri, da se je poslužiti Sokratove ironije, posebno pa v višem razredu. Ako n. pr. učenec pri računstvu terdi svojo naopako, in se od te ne da odverniti, tudi ne, ako se mu naloga drobno razloži; tukaj mu dovolimo, da po svoje računi, in sklep ga bode uže zmodril. Pri poučevanju v zemljepisji in naravoznanstvu pokaže se dostikrat, da imajo otroci naopačne zauméne in pojmove.

Bolj znana in tudi bolj se prilega ljudski šoli pozitivna stran Sokratove metode, namreč, razvijoča ali navodna (induktivna). On sam jo imenuje maeutik (porodništvo), in s tem hoče zaznamovati nje bistvo. Dvoje reči, pravi Aristotelj, gre po pravici prilagati Sokratu: dokazanje po navodu (indukciji), on je namreč izpeljeval više pojmove iz nižjih, in je pojmove potem splošno določil. Navadno je on začel pri posameznem konkretnem slučaju, primerjal je posamezno med sabo, ločil je slučajno (nebistveno) od bistvenega, in s tem je splošno resnico razjasnil takó, da je konečno določil, kaj je, kakšna je in kaj ima v sebi. Da je določil

pojem „pravičnost“, navedel je posamezne zglede pravičnosti, iz teh je izpeljal splošno bistvo taiste in ga tako opredelil (definoval), da je postavil splošno logično jednoto posameznih prikazkov. Sokrat je oče „katehetiki“ in po ti metodi in z močjo njegovega duha je tako uplival na svoje učence, da so se zbrali okoli njega najbolj različni duhovi. — Koliko vrednosti je ta metoda, ni treba razkladati praktičnemu školniku. V vseh časih so se učniki s to metodo mnogo ukvarjali, in po pravici se more reči, po „vprašanji“ se spozna školnik. Te umetnosti se pa človek bolje nauči, ako posluša izurjenega učitelja spraševati, kakor iz bukev. Srečen je tisti, kdor je pri nastopu svoje službe imel tak zgled pred sabo, po katerem se je učil spraševati, uže iz tega vzroka ni naopačno, ako učitelj posluša učitelja verouka, kako on izprašuje v tem važnem predmetu (v katehetiki so nekateri duhovni posebno izurjeni), tudi so bili včasih javne preskušnje, kjer so učitelji poslušali svoje tovariše, in se lahko kaj naučili, bodi si v pozitivnem ali negativnem pomenu, sicer ima ta metoda stalna načela, katerih se gre deržati, iz tega vzroka je vsikako priporočevati branje knjig, v katerih se ta metoda razpravlja.

Konečno poglejmo pa še naopake, ki se godé pri tej metodi ali kako se na nje ime greší: Nekateri učitelji hočejo vse iz otrok izpeljati ali izleči. To ne gre povsod, vzlasti pa z resnicami svete vere ne; vera je razodeta, in Izveličar je ni iz vpraševanj dobil. Kjer gre za historično vednost, a ne za modrovanje, ki izvira iz lastnega premišljevanja, tedaj ne izprašujemo, marveč pripovedujemo. „Preveč“ ni dobro, kjer se oblika više stavi od stvari, in hočemo tisto „besedo“, katero smo si mislili iz učenca izvabiti, tam je stvar pretirana. — Večkrat se slišijo pritožbe, da so učenci preveč pozabljivi, vzrok temu je dostikat, da učenec stvari ni do dobrega premislil. A ravno ta metoda je najbolj pripravna, da zbudi duha v samostalnost, in da napelje v premišljevanje. Vendar ta metoda zahteva od učitelja veliko truda. V prenapolnjenih in jednorazrednih šolah, kjer manjka časa, ne more se učitelj toliko časa muditi in ukvarjati s posameznim, kakor tam, kjer je več razredov in pa malo otrók v šoli.

D o p i s i.

Iz sežanskega okraja, dné 16. oktobra. Učiteljsko društvo za sežansko-komenski okraj je imelo svoje peto letošnje zborovanje dné 13. t. m. v Nabrežini.

Ob 10. uri zjutraj otvori predsednik g. Anton Leban, nadučitelj v Komnu, zborovanje sè primernim nagovorom. Med drugim pravi, da smo se zopet danes zbrali v Nabrežini, da po minulih počitnicah na novo pričnemo sè svojim delovanjem na ledini národnega šolstva. Štiri zборе je imelo naše društvo do sedaj, danes imamo peto svoje zborovanje, potem pa pridemo maja meseca k glavnemu zboru, pri katerem bode za leto dnij na novo voljen društveni odbor. — Na

dalje pravi: »Čas je za šolstvo jako znamenit. — Z bistrim očesom gleda svet na šolstvo, ter vsi časopisi se dandanes več, ali manj pečajo z njim. Šola je izpostavljena v teku tega časa strogi kritiki. A vsaka stvar ima svojo dobro in slabo plat. Tako tudi današnje šolstvo ima svojo dobro, pa tudi slabo stran. — Naša naloga o družtvih je pa tudi ta, da delujemo na to, da ohranimo pri šolstvu, kar so razumni nepristranski pedagogi za dobro spoznali in potrdili, a naopak, da vse moči vporabljamo v to, da slabe, šoli škodljive reči odpravljamo, oziroma boljšamo. Za to je treba, da naše društvo z zedinjenimi močmi deluje na to, da se kolikor toliko šolstvo v prid našega milega národa zboljša in tako napreduje v duhu časa. — Vidim in spoznam, da ste vsi navzočni za to uneti, ker ste se danes zopet v tako obilnem številu tukaj zbrali, ter s tem pokazali, da se zavedate svojega svetega poklica in, da vam je na srci blagor našega učiteljskega društva. — To je jako lepo od sežansko-komenskega okraja učiteljev, da so vsi jednih misli in jednih čutov itd. Ostanimo tedaj tudi za bodoče tako udani naši sveti nalogi, ki nas sedaj o pričetku šolskega leta kliče na novo delo in delujmo v edinosti za razvoj našega šolstva in napredek milega národa našega. V tej nadi vsem navzočnim: Dobro došli!«

Vršila se je potem seja po sledečim sporedu: 1. Verificiranje zapisnika minulega zborovanja. 2. Društvena poročila. 3. Jezik in njega važnost v ljud. šoli; govori g. Janko Leban, učitelj v Lokvi. 4. O disciplini in snažnosti v ljud. šoli in o sredstvih to doseči; govori g. Anton Koršič, učitelj v Komnu. 5. Predlogi.

Ad 1: Gospodična učiteljica Štrukelj iz Komna, tajnik tega društva, prečita zapisnik minulega zborovanja, ter se verificira. — Ad 2: Gosp. predsednik naznanja, da je društvo na novo pridobilo nekaj udov, ter, da se ono — krepča in vekša. Pravi dalje, da je njegov brat Janko Leban zadržan priti k seji. Prečita njegovo društvu došlo pismo, v katerem obžaluje, da zaradi nenadnih zadržkov ne more priti k seji; torej bode pri prihodnjem zborovanju govoril: »o materinem jezici in njega važnosti v národnej šoli«. Gosp. predsednik omenja, da bode ta točka prišla tedaj v prihodnjem zboru na vrsto. Vsled tega bode pa on — predsednik namreč — govoril: »O važnosti šolskih izletov«. — V dolgem govoru našteva on koristi šolskih izletov. Pravi, kako se morajo ti vršiti. Omenja njih upljiv na odgojo šolske mladine; povdarja, kako izvrstno ti izleti podpirajo poduk v realijah itd. — Konečno podá načrt, po katerem naj se ti izleti vršé. — Ad 4: O tej točki je govoril učitelj Anton Koršič. On omenja, da naj učitelj spodbuja otroke k ljubezni do šole; učiteljev poduk naj bode interesanten; otroci naj bodo vbogljivi; učitelj naj bode prijazen do mladine itd. Vse te točke so se dobro pretresovale in konečno sprejele. — Ad 5: Sklenilo se je, da bode društvo zborovalo dné 6. maja v Tomaju. Dnevni red se bode priobčil ob svojem času.

Konečno se g. predsednik zahvaljuje navzočnim za trud in vztrajnost pri zborovanju ter kliče: Na svidanje v Tomaju! — Po zboru je bil skupni obed v krčmi g. Tanceta. Tam se je popevalo in napivalo ter sviralo na glasovir. — Po obedu smo vsi „in corpore“ ogledali znameniti nabrežinski kamnolom, in ko se je začelo mračiti smo vzeli slovo v nadi, da se maja meseca zopet vidimo v Tomaju!

Iz Novomeškega šolskega okraja. Učitelji novomeškega šol. okraja imeli so 11. i 12. oktobra 1881 v Novem mestu in v Trebnjem pod vodstvom c. k. okraj. šolskega nadzornika A. Derganc-a lokalni šol. konferenciji. Da bi vse ljudske šole v Novomeškem okraji, kar se tiče ali vodenja šolskih knjig,

ali obiskovanja i podučevanja v raznih šolskih predmetih, osebito na jedno i dvorazrednih šolah na deželi, poprijele se jednogjega reda v vseh teh strokah i da bi pri podučevanju na jedno stran postavi zadostovali, na drugej strani pa polajševali starišem in otrokom obiskovanje šole, ter jih pripravljali za njih kmetijski stan.

(Zapisnik lokalne konferencije 11. oktobra v Novem mestu in 12. oktobra 1881 v Trebnjem.) Pri teh konferencijah obravnavale so se posvetovalne reči po sledečem dnevnem redu: I. O jednjem vodenji uradnih knjig, i. s.: šolskega zapisnika »matrike«, zapisnika »kataloga«, razrednice, knjige o izpustu, šolske kronike, tednika, vložnega vpisnika (Exhibiten-Protokoll), inventarja. II. Kako bi se v okom prišlo nerednemu šolskemu obiskovanju, zlasti taistih otrók, ki so čez jedno uro oddaljeni od šolskega kraja. III. Kako naj se na jednorazrednih ljudskih šolah podučuje, da se zadostuje učnemu načrtu i kako naj se podučevalna tvarina v posameznih predmetih priredi kmečkim potrebam. IV. O šolskih vrtilih.

Obravnavava posvetovalnih reči:

I. O šolskem zapisniku sklenili ste konferenciji, da se v ta zapisnik pišejo imena vasi (v predelek vasi) po alfabetičnem redu, v predelek hišne številke, pa številke po ravno tem redu; pri imenih za šolo vgodnih otrok se mora pa vsak učitelj ravnati po *status animarum* ako ne dobi že od predsednika krajnega šolskega sveta spisana imena teh otrók. Za skupni pregled »za šolo vgodnih in šolskih otrok« sestavljen je še drugi »formular«, v katerega se bode zapisovalo število teh otrók od vsacega leta in vsake vasi posebej.

V zapisnik »katalog« pišejo se po sklepu konferenciji na jednorazrednih šolah dvakrat v letu, i. s.: konec marca i koncem šolskega leta redi i tako naj se pošiljajo tudi starišem šolska naznanila dvakrat v letu; v prvem oddelku nižje skupščine se pa ne pošiljajo še ta naznanila a pristaviti je vendar še to-le: Razpošiljanje naznanil je dano učiteljem na razpolaganje ako hoče večkrat v letu razpošiljati naznanila, mu je čisto prosto, dvakrat v letu se pa mora to zgoditi. Ob jednem se je določilo, da se otroka, ako ima v čitanji ali pa v računstvu drugi red »srednje«, ne sme spustiti v višji razred »oddelek«.

V razrednico se pišejo, kakor navadno imena po alfabetnem redu, i sicer že perve dni šolskega leta, tako, da bo vsako leto koncem prvega tedna novega šolskega leta razrednica čisto končana. Učitelj naj spiše iz šolskega zapisnika vse za šolo vgodne otroke (ni mu treba na to čakati, kedaj se bode ta ali uni sam vpisal) »razun taistih, ki so po postavi oproščeni šolskega obiskovanja« v razrednico, i sicer otroke, ki so manj kot jedno uro oddaljeni od šolskega kraja posebej, taiste pa, ki so jedno ali več uri oddaljeni zopet posebej. Starišem se pa naznani, kdor začetkom šolskega leta vsaj v teku prvih dveh tednov svojega otroka ne pošlje v šolo, ali ga pa na jedni ali drugi način ne opraviči, bode se ž njim postopalo isto tako, kakor z drugimi, ki neopravičeni šolo zanemarjajo. Konferenciji določili ste tudi to, koliko neopravičenih zamud zadostuje, da se otrok naznani c. kr. okr. šolskemu svetu; za to so se določile »štiri« neopravičene zamude pri otrocih, ki obiskujejo vsaki dan šolo; pri otrocih pa, ki obiskujejo šolo samo dvakrat na teden, zadostuje samo jedna neopravičena zamuda. V razrednico se zapišejo za letošnjo novo šolsko leto vsi otroci, ki so rojeni leta 1870, 71, 72, 73, 74 iz leta 1875 pa samo taisti, katere sami stariši oglašé, ker ti otroci so komaj šesto leto dopolnili i take otroke, akoravno le pol ure oddaljene od šole, ne gre siliti v šolo v letih že, v katerih še fizično

popolnoma razviti niso; naravna postava ne dopušča tega. »Knjigo o izpustu« mora po postavi voditi krajni šolski svet, učitelj ima mesto te knjige zapisnik »katalog«, v katerem so imena šolskih otrok zapisana ravno tako, kakor v »knjigi o izpustu«, zaradi tega sklenili ste konferenciji, da naj to knjigo vodi le krajni šolski svet.

(Konec prih.)

Šolski ukazi.

Iz seje c. kr. dež. šol. sveta dne 15. septembra 1881. C. k. finančnemu vodstvu, ki želi izvedeti, kaj se tu misli zastran doneskov k normalnemu šolskemu zavodu in doneskov k šoli od zapuščin, kar se tiče njih izterjanja pri strankah, živečih v inozemstvu, odgovorilo se je na njega zahtevanje.

O rekurzu zastran izplačevanja nagrade za verouk na 4razredni ljudski šoli se je spoznalo (razsodilo).

Zastran naprave 1razrednih šol v Božjakovem in v Zgornji Lokvici (p. Metliki) napotujejo se obravnave deželnemu odboru, da o tem pove svoje mnenje; zastran razširjenja šol v Dragatuši in Vinici pove se deželnemu odboru sklep všolanih občin, kar se tiče troška za zidanje in naklada na posrednji (direktni) davek, a tudi pripomoči, za grajenje (zidanje), ter se stavijo primerni nasveti.

O priliki ustanovitve dveh šol v Rudolfovem okraji določuje se plačilni red za dotične šolske službe; tudi se sklepa, da se ima razširiti dvoje 1razrednih šol v Postojnskem okraji v 2razredne.

Razsoja se o prošnji ljudskega učitelja, naj se mu všteje to, kar je v drugi kronovini plačal v pokojninski zavod, pri tukajšnjem zavodu.

Umeščenih je bilo stalno več učiteljev v Kerškem, Postojnskem in Litijskem okraji; zastran začasnega umeščenja drugih služeb se je ukazalo potrebno.

O prošnji krajnega šolskega sveta, da bi se v nemščini ne poučevalo uže v 1. in 2. razredu na tamošnji ljudski šoli, se je razsodilo.

Kranjskemu deželnemu odboru se pove mnenje, kar se tiče praktičnega učnega tečaja, ki ima biti za ljudske učitelje na sadje- in vinorejni šoli v Slapu.

O prošnji ljudskega učitelja za stalno umeščenje in za denarno pripomoč se razsoja.

C. k. deželni vladi se je sporočilo, kaj se tu misli o uravnavi gospodarskega poduka na učiteljišči in o poklicanji potovalnega učitelja.

Prošnja župnika, da se mu prizna učiteljska sposobnost za ljudske šole brez učiteljskega izpita (?!), predlaga se na višje mesto.

Pozvedba o stenskih tablah predlaga se z dotičnim nasvetom na višje mesto.

Prošnja pomožnega učitelja za ponavljanje skušnje predlaga se na višje mesto.

O prestavi učitelja v Kočevskem okraji se razsoja.

Zarad nameščenja učiteljske stolice na gimnaziji v Ljubljani izhaja predlog na višje mesto.

O dopustljivosti berila in poučne knjige za obertnijske nadaljevalnice izreka se primerna rešitev.

Dvema prof. na srednjih šolah priznava se prva petletna doklada.

Razrešuje se več prošenj za denarno pripomoč in nagrado.

Razne novice.

Iz deželnih zborov. Deželni zbor kranjski se je začel 24. septembra, V V. seji 11. oktobra je bil sprejet vladni predlog, po katerem ima veljati deželna postava za Kranjsko dné 29. aprila 1873, II. oddelek »o obiskovanji javnih ljudskih šol«, tudi za c. k. rudarsko šolo v Idriji in za vse privatne šole, ki imajo pravico javnosti in ki po §. 72, alineja 2, drž. šol. postave nadomestujejo javne ljudske šole (dotični §. 72, alineja 2, se glasi tako-le: ako katero tako učilišče zadostuje potrebi zastran šol v kateri občini, moči bo odvezati jo, da ne mora napravljati nove šole).

Kedar dobi postava Najviše poterjenje, bode se razglasila.

V VII. seji 13. oktobra je bil na dnevnem redu »normalni šolski zavod«, t. j. tisti deželni zaklad, iz katerega se učiteljem izplačujejo aktivne plače. — Ključje k temu zavodu ima deželni odbor, ki pa je v svoji večini protinároden, in ima na svoji strani c. k. deželni šolski svet in deželni zbor. Iz tega pa sledí, da tudi obvelja vse, kar ta finančni odbor ukrene. V ti seji se je sklenilo, dati učiteljem za poučevanje v nemščini 500 gl. Deželni predsednik je to tako-le razložil: Poučevanje v nemščini je fakultativno, t. j. ako se oglasi dovolj starišev (najmanj 10), tako se mora uže na dvorazrednicah poučevati v nemščini. Ker pa učitelj ni dolžan poučevati nad 30 ur, lahko se iz tega denarja nagrada daje učiteljem, ki bodo preko obveznih ur poučevali. — Pri teh okolistavah ni mogoče drugače, da je bil predlog sprejet, in učiteljem je prilika dana, skazati se v »nemščini«, in še nekaj prislužiti. V istej seji so tudi č. č. o. o. frančiškanom odrekli tistih 250 gl., ki jih dobivajo za pouk na 4razredni ljudski šoli v Kamniku; raje bodo dali svetnim a izprašanim učiteljem nad 2050 gld. plače, kakor frančiškanom tistih par goldinarjev. Zastonj je deželni predsednik razjasnoval vladno stališče (na Kranjskem je namreč še 25 šol za silo in 50 pomožnih učiteljev); ako se izprašani učitelji nadomesté v Kamniku, bode na drugi strani treba umestiti toliko več pomožnih učiteljev. — Srenja v Kamniku je zadovoljna z o. o. frančiškani, šole niso slabe, uradna poročila še od drugih šol huje govoré, slavná vlada je sama rekla, da to ne gre, trošek za šole brez potrebe povišati. A zastonj je bilo vse razjasnenje, isto tako tudi ugovori národnih poslancev, ki so nasprotnikom debele valili, a take tudi nazaj slišali; obe stranki ste govorili, kakor pravimo »iz okna na ulice«, ker naprej se je uže lahko vedlo, kako bode stvar izpadla. — Isto tako se nam odveč vidi, poudarjati še enkrat stališče »Učit. Tov.«, ki ima v svojem programu povzdigo domače (národne) šole. Učenci naj se poučujejo v nemščini, a poprej je vendar skerbeti, da znajo najpotrebnejše stvari: branje, pisanje, številenje, obojega ob enem, namreč nemščine in še drugih strok ob istem času učiti se, ne dovede do zaželjenega namena. Otroci sploh ne morejo toliko časa hoditi v šolo, da bi se nemščine naučili. O. o. frančiškanom se očita, da nimajo učiteljskih izpitov. Naj bolj čudno je to, da se taki izpiti strogo zahtevajo pri katoliških svečenicih, a ne pri drugovercih, n. pr. pri protestantih; tam je pastor lahko prednik šoli tudi brez učiteljskega izpita. Drugič pa še postava v tej stvari dela izjeme. Drž. šol. postava dné 25. maja 1869 B. o privatnih učiliščih govori v §. 70, č. 1. tako-le: »Načelniki in učitelji morajo izkazati tako učiteljsko pripravnost, kakoršna se zahteva od učiteljev javnih šol enake verste. Kako izjemo od tega pravila sme minister za bogočastje in uk dovoliti v primerih, kjer je potrebna učiteljska zmožnost kako drugače popolnoma dokazana«. Prašajmo pa, ali ni pri katoliških svečenicih, pri redovnikih sv. Frančiška, učiteljska zmožnost popol-

noma dokazana? Vzemimo le konkreten slučaj. Abiturient iz višje gimnazije stopi v bogoslovje, a on ostavi bogoslovje, poda se k učiteljstvu, tamkej postane precej pomožni učitelj, v dveh letih potem lahko dostane učiteljski izpit, in je poterjen učitelj. Kaj pa njegov kolega. No, ta se je mogel še štiri leta šolati, med drugim se je tudi učil v bogoslovji specialne metodike. Izpite dostane, dobi svečeniško dostojanstvo, postane učenik ljudstva (*per eminentiam*) a po nazorih nekaterih za ljudskega učitelja ni sposoben, kajti ni dostal učiteljskega izpita pri c. k. izpraševalni komisiji. Iz tega se vidi, koliko ceno ima ugovor »franciškani niso izprašani za ljudske šole«. Človek dar jezika dostokrat v to rabi, da svoje misli zakriva, tako je tudi pri tem vprašanji zastran šol, katere oskerbujejo redovniki, pri nas na Kranjskem v tem slučaju pa o. o. frančiškani. Vem, da tudi nekateri učitelji nasprotnikom prav dajo, a to je le stanovska politika, drugič pa je naš čas tak, da se ljudem nekako gabi, do vsega, kar po cerkvi diši. Prav radi verjamemo, da se č. č. o. o. frančiškanom prav nič ne mudi za učiteljski izpit; ako ne bodo imeli šole, bodo prah iz svojih sandal otresli in šli drugem, a Kamnik zgubi verle, krepostne učitelje, okolica pa vredne sinove sv. Frančiška, ki ob delavnikih v šoli uče, ob nedeljah pa vernim sv. zakramente delé in besedo Božjo oznanujejo. Naj bode to zadosti, vsak povdarja to iz svojega stališča, a kdor ljudstvu prav želi, v tem slučaju ne more govoriti zoper o. o. frančiškane.

Národna šola je zborovala 22. septembra za slov. učit. društvom. Za obširno razpravo je ostalo le malo časa; prvomestnik gosp. Stegnar je imenoval najprej dobrotnike, ki so p. l. obdarovali društvo, med njimi je prva sl. ljubljanska hranilnica. Kar pa se tiče ostalih prihodkov pa tudi stroškov, sklicaval se je predsednik na tiskano poročilo in račun, po katerem naslednje posnamemo: 34 ljudskih šol je vplačalo 127 gld. 80 kr. (prejele so šolskega blaga za 199 gld. 73 kr.); 66 učiteljev je vložilo 134 gld. 41 kr. (blagá pa dobili za 221 gld. 96 kr.). Vseh prihodkov je imelo društvo 662 gld. 77 kr.; stroškov pa 449 gld. 37 kr., ostane tedaj za prihodnje leto še na razpolaganje 176 gld. 53 kr., vrhu tega pa še šolskega blaga za 36 gld. 87 kr. — Sl. zavarovalna banka »Slavija« v Pragi je imela to leto vsled velikih požarov silna povračila plačevati, toraj ni mogla biti letos »Nár. šoli« podpornica, kakor prejšnja leta. Akoravno ji je s tem (»Nár. šoli« namreč) odšla precejšnja podpora, je vendar preskrbela in obdarovala 104 ljudske šole s 15 vrstmi raznovrstnega šolskega blaga v številu 26.961 komadičev. Z ozirom na blagi namen društva je predsednik s toplo besedo prigovarjal nazočim učiteljem, naj delujejo vsak v svojem krogu, da sprosijo društvu kako denarno pripomoč. Omenil je dalje pohvalno tudi rodoljubnega fabrikanta šolskega blaga, gosp. Grubbauer-ja v Lincu, ki je lani daroval po gornji Avstriji 40.000 komadičev raznega šolskega blagá med revne solarje. Vrli gospod skazuje se tudi »Národni šoli« posebno postrežljiv, zato tudi ona svojo robo kupuje pri njem. Obljubil je gospod predsednik, da, če bodo národni učitelji podpirali »Národno šolo«, da si bo kaj opomogla in si kaj denarja pridobila, hoče svoj delokrog razširiti na sostavo drobnih in mičnih zabavno-podučnih knjižic za šolske bukvarne (Schulbibliothek) in dajati jih na svitlo.

V odbor so bili per acclamationem za bodoče leto zopet voljeni gospodje: Stegnar, Močnik, Praprotnik Andr., Tomšič, Praprotnik Fr., Borštnik, Govekar, Kuhar in Stanonik. Prvosednik, tajnik in blagajnik se izvolijo pri prvi odborovi seji. — Račune so pregledali in potrdili gg. Cenčič, Levičnik in Kovšca.

Slovensko učiteljsko društvo se je konstituiralo. Predsednik mu je France Govekar, njega namestnik Feliks Stegnar, blagajnik J. Tomšič a tajnik M. Močnik; odborniki so: B. Kuhar, A. Praprotnik, Fr. Papler, J. Režek in A. Žumer.

Vdovsko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 6. p. m. — V razgovor so prišli sklepi občnega zбора. Pravila bosta dva uda pregledala, popravila slog, kjer bo de treba, in vladi se bodo predložila v nemškem in slovenskem jeziku. Ker je bilo pri občnem zboru izrečeno, da pravila veljajo od dné, ko bodo poterjena, določilo se je to tako, da učiteljske žene, katerih soprogerje, še le po poterjenih pravilih imajo pravico do pokojnine po novih pravilih. Za uda se sprejme gosp. J. Cepuder, ker se je zadostilo formalnosti zastran zdravniškega spričala.

Pri **Národní šoli** je predsednik Feliks Stegnar, blagajnik in tajnik M. Močnik. V odboru so še: J. Borštnik, B. Kuhar, Fr. Govekar, A. Praprotnik, France Praprotnik, N. Stanonik, J. Tomšič.

K učiteljskim izpitom se je oglasilo 11 učiteljev in 19 učiteljic, od teh 2 učitelja nista prišla, ostane tedaj 9 učiteljev in 19 učiteljic. Dostali so: 1 (ženska) je dobila spričalo I.; 15 (3 m. in 12 ž.) spričalo II.; 7 (2 m. in 5 ž.) spričalo III.; 5 (4 m. in 1 ž.) spričalo IV. — K izpiti so se pa oglasili spraševanci iz Kranjskega, nekaj tudi iz Štajerskega, 1 (učiteljica) iz Zg. Avstrijskega in 1 iz Sp. Avstrijskega. »Schlztg.«

Za učiteljski imenik (Šematizem) nabira date g. Makso Ivanetič iz Hotedersiče ter vabi učitelje na vposiljanje dat. Srečen vspeh!

Na gimnaziji tukaj ima I. razred tri paralelke, ker je sl. ministerstvo dovolilo letos še tretje. — Tudi po ljudskih šolah je letos izvanredno mnogo učencev, posebno prenapolnjena je, kakor navadno vsako leto, I. mestna šola, in to posebno v 1., 2. in 3. razredu.

Šola v dekliškem sirotišči pod vodstvom hčera kerščanske ljubezni je dobila právo javnosti (minist. odlok 25. avgusta t. l., št. 13044).

Slovensko šolsko blago po znižani cení. J. Lapajne v Krškem priporočuje svoje pisanke (po 1 gld. 15 kr. na debelo, z zemljevidi in brez njih), risanke po 3 gld. (večja oblika) in po 2 gld. 50 kr. manjša oblika), ter knjige: fizika in kemija (60 kr.), prirodopis (56), gospodinjstvo (30), domovinoslovje (8), zemljepis s podobami (26), brez podob (10), mala fizika (23), geometrija (24) in zgodovina (10).

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 2razredni ljudski šoli v Čatežu p. Kostanjevici II. učiteljska služba, 1. p. 400 gl. Prošnje do 15. novembra t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdč. Amalia Drenik, dosihmal začasno v Šmartnem pri Litiji, učiteljica na rudniški šoli v Trebovljah na Štajarskem, na nje mesto pride gdč. Pavla Pfeifer iz Postojne. Spraš. učit. kandidatnje so umeščene: gdč. Albina Böh m je pomožna učiteljica na II. m. šoli v Ljubljani; gdč. Pavla Lasnik učiteljica v zavodu Huth.; gdč. Antonija Janohna v zavodu Rehn. — Gosp. Lukas Jelenec pride začasno v Hotič (okrája Litijskega). G. Rozman iz Podkrajja v Budanje na Vipavskem in g. Rojec iz Budanj za II. učitelja v Vreme.